

S. F. VILIJAMSON
JEZIK
ZMAJEVA

S engleskog preveo

Miloš Petrik

Čarobna
knjiga

*Mom mužu, koji je verovao u mene
više nego što sam ja ikada mogla,
mojim roditeljima, koji su mi dali
dragoceni dar drugog jezika,
i svima onima koji su dovoljno hrabri
da sami sebi oprostite.*

Ovde ima zmajeva.

Ponovo sanjam na zmajskom.

Dugačke, komplikovane rečenice dolaze mi u snu lakše nego na javi, a baš pre nego što otvorim oči, mozak mi se usredsredi na jednu reč.

Mengkhenyass.

Šta to znači?

Okrećem se dok se izmaglica sna polako diže, a sunce probija kroz klizni prozor. Na podu, upetljan u gomilu ćebadi, spava moj rođak Markvis. Njegov otac ponovo je celu noć pričao sa mamom i tatom, šapatom, o štrajkovima i protestima i zmajskoj vatri. Markvisovo prisustvo na podu moje spavaće sobe postaje redovna pojava.

Lupa šerpi i lonaca čuje se iz kuhinje odozdo, a ja sedam u krevetu dok mi se u stomaku smiruje saznanje. Predsednik Akademije za zmajsku lingvistiku dolazi na večeru. U kuću mojih roditelja.

Večeras.

Čekala sam ovo nedeljama – ne, mesecima. Doktorka Rita Holingsvort dolazi da poseti mamu kako bi sa njom razgovarala o maminoj teoriji o zmajskim dijalektima, ali to će biti moja prilika da je zadivim i – gotovo se nisam ni usuđivala da se nadam – zaradim mesto u letnjem programu za stažiste na Odeljenju za prevod Akademije.

„Markvise!” Gađam ga jastukom u glavu. „Budi se.”

Markvis stenje u jastuk. „Pobogu, Viv. Mislio sam da možemo da odspavamo.”

„Imamo previše posla”, odgovaram mu. „Moram da budem u knji-goveznici do deset.”

Navlačim kućnu haljinu i prelazim na drugi kraj sobe do radnog stola, na kojem je moje pismo preporuke, novo i glatko. Vrata se otvaraju sa treskom i uleće Ursa, potpuno obučena. Markvis stenje dok ona gazi preko njega i prinosi njegovom uvu usne nalik na pupoljak ruže.

„Rođo?“, šapuće mu glasno. „Jesi li budan?“

„Sad jeste, meco“, smejem se i širim joj ruke. Topla je i miriše na med i mleko. „Gde si to pošla?“

„Ne smem da ti kažem“, odgovara Ursa dok razrogačuje oči. „Na jedno tajno mesto.“

„Tajno mesto?“, ustaje Markvis sa đavolastim osmehom na licu. „Ta su mi omiljena.“

Ursa se kikoće i pušta me da joj razmršim kosu koja se upetljala oko trake sa propusnicom.

Ursa Federsvolou

5 godina

Druga klasa

Okrećem traku u ruci i kunem je.

„Ursa!“, kažem joj. „Trebalo je da tražiš mami da ti zameni traku. Znaš da ne smeš da izgubiš propusnicu.“

Posežem za sopstvenom propusnicom, o crnoj plišanoj traci, i okrećem je na vratu. Pomisao na to da bi Ursa mogla da ostane bez propusnice ispunjava me užasom. Te dve reči – *druga klasa* – razlika su između nečega i ničega.

Moja sestra se samo mršti i upire prstom na zid iza mog stola. Prekriven je papirima: Markvisovim skicama raznih vrsta zmajeva, mojim pismom o prijemu na Univerzitet u Londonu i jednim akvarelom. Spremam se na pitanje koje mi Ursa postavlja gotovo svakog dana.

„A gde je Sofi?“

Nerado se okrećem ka slici pokušavajući da ignorišem žudnju koja me naglo preplavljuje. Ka meni gleda moje sopstveno, osmehnuto lice, a pored njega lice moje najbolje i najstarije prijateljice.

„Već sam ti rekla”, kažem obujmljujući joj lice rukama. „Otišla je.”

Sofi nisam videla od leta, kada je pala na ispitu i bila premeštena u treću klasu. Za nekoliko nedelja bila je naterana da se odrekne našeg sna o tome kako ćemo zajedno na univerzitet i da se iseli iz roditeljske kuće na Marlebonu u kolektivni smeštaj u četvrti treće klase. Zadrhtim kada se setim dana objave rezultata. Sofin slabašni krik dok pada na kolena kao izduvan balon, smrknut izraz lica njenog oca dok se naginje da pročita pismo u njenoj ruci.

Osećaj krivice raste poput plimskog talasa i izbija mi vazduh iz grudi.

„Sofi je sada treća klasa, Ursa”, kaže Markvis i gleda me nervozno. Skidam sliku sa zida.

„Ursa!”, čuje se mamin glas uz stepenice. „Čekam te, dušo.”

Ursa istrčava iz sobe ne osvrćući se, a nekoliko sekundi kasnije lupaju i ulazna vrata. Bacam sliku u korpu za otpatke i vadim čipkanu bluzu i pantalone iz ormara.

„Mogu li da se obučem?”, kažem Markvisu pre nego što stigne da pomene Sofino ime.

On klima glavom dok skuplja svoje stvari i napušta sobu. Ja oslobađam suze, vrele i neizbežne, dok podižem kosu. A onda ih gnevno teram treptanjem. Ono što sam uradila Sofi je neoprostivo, ali prekasno je da bih išta promenila. Napravila sam izbor – ružan ali nužan – i sada treba da se nosim sa posledicama. Moja tuga nije ništa spram onog sa čim Sofi mora da se nosi.

Nekoliko trenutaka kasnije čujem kucanje na vratima. Otvaram ih i Markvis mi pruža ruku.

„Do knjigoveznice?”, pita me uz vedar osmeh.

Nosi mantil od kamilje kože, a tamna kosa mu je savršeno doterana. Hvatam ga podruku i nervoza me prolazi. Dan se proteže i doводи nas bliže trenutku u kojem ću zadiviti Ritu Holingsvort svojim

portfoliom. Osećam uzbuđenje od iščekivanja. Ako sve večeras pođe po planu, biću na korak bliže tome da postanem Vivijen Federsvolou, prevoditeljka za zmajski.

Ficrovija bruji od saobraćaja, a ja stežem Markvisa čvrsto dok on plete između uličnih prodavaca koji trguju slatkišima i kutijama drangulija. Mnogi od njih ga pozdravljaju. Markvisovi prirodni šarm i duh zaslužili su nam mnogobrojne privilegije otkad smo bili deca; njega svi vole. Grupa bradonja prebira po zbirci nekih starih knjiga i kroz lupu se divi pozlaćenim blokovima. Poznati bugarski jezik prijatno mi se razleže ušima, a red naslikanih ikona gleda me sa jedne tezge.

„Pobunjeni zmajevi zatočeni u Daramu!”, viče neki prodavac novina. „Je li ugrožen Mirovni sporazum?”

Markvis se okreće kako bi pročitao naslove, a ja frkćem.

„Ugrožen? Sporazum je na snazi duže od pedeset godina. Baš će neka šaka pobunjenika da ga ugrozi.”

Mirovni sporazum između predsednice vlade Vajvernmir i britanske kraljice zmajeva pružio je ljudima i zmajevima priliku da skladno žive zajedno. Bez njega i bez sistema klasa još bi nas bilo previše, još bi bilo beskućnika, a ljudi i zmajevi lovili bi jedni druge. Ne razumem zašto je to najjednom postalo problem.

„Čuo sam jedan dobar trač juče”, rekao je Markvis dok smo prelazili ulicu i ulazili u Marlebon.

Preskočila sam duboku pukotinu u trotoaru, od udara zmajevog repa još iz doba rata.

„Trenutna devojka Hjuga Montekjua rekla je da je njen zet video zmaja i avion na nebu u isto vreme, kako lete *naporedo*.”

„Laže. Zmajevi i avioni imaju svoje koridore kako se ne bi sudarali”, kažem otvarajući vrata knjigoveznice. Unutra se zvonce glasno čuje.

„Pa”, počinje Markvis, „moguće je da su pobunjenici konačno počeli da napreduju ka svom cilju. Možda su bliži raskidanju Mirovnog sporazuma nego što mislimo.”

Frkćem. „Ako tvoji drugari misle da će vlada dopustiti pobunjenicima da lete, mnogo su veći skrivi nego što sam mislila.”

„Ti si samo ljubomorna zato što Hjugo Montekju ima novu devojku.”

„Umukni”, kažem mršteći se. „On mi je bio potreban da položim matematiku i to je sve. Bio je dobar učitelj.”

Markvis se smeška. „Siguran sam.”

Preturam po tašni tražeći novac da isplatim knjigovesca dok mi se obrazi žare. Moje romanse – čak i one neiskrene – moraju biti tajna, kao i romanse mog rođaka.

„Ti mi kažeš”, mrmljam tiho. „Imaš momaka koliko i svilenih šalova.”

Knjigovezac mi predaje knjigu, a ja tiho zahvaljujem. Ispod skupih kožnih korica nalaze se moji najbolji prevodi. Stresam se od ponosa.

Svaki prevod podrazumeva žrtvu – ta surova istina naterala me je da se zaljubim u posao. Ne postoji direktan odnos između reči jednog i drugog jezika, tako da nijedan prevod ne može biti potpuno veran originalu. Dakle, iako neko može manje-više da premosti jaz između jezika svojim rečima, uvek ostaje neko dublje, neizrečeno značenje, tajna nevidljiva onima koji idu svetom samo sa jednim jezikom u ustima.

Prevodilac je, s druge strane, stvor koji ima nekoliko pari krila.

Nosim portfolio pod rukom i sledim Markvisa iz radnje pa ka kući, pored Univerziteta. Već dva meseca studiramo tu, pošto sam ja preskočila poslednju godinu škole kako bih ranije počela. Volim studije do te mere da mi je vikendom dosadno. Još sam ljubomorna na to što je Markvisu dopušteno da živi na Univerzitetu, pošto je muško, ali znam da neki univerziteti uopšte ne dozvoljavaju ženama da studiraju.

Pokušaj da sagledaš vedriju stranu situacije, rekao mi je stric Tomas.

To i radim. Univerzitet u Londonu, njegov osunčani kampus, zgrade sa tornjevima i ogromna biblioteka, sve o čemu sam oduvek sanjala.

Snovi... Pada mi na pamet zmajska reč od jutros.

Mengkhenyass.

Reč je na komodskom, jeziku zmajeva koji se ne govori mnogo u Britaniji, ako se izuzmu trgovci koji posluju sa Singapurom. Njen engleski prevod mi je navrh jezika, ali ne mogu da ga se setim.

„Uspori”, kaže Markvis naglo.

Mnoštvo ljudi maršira jednom od ulica koja se izvija iz Ficrovije. Bacam pogled na znak pod kojim prolaze dok pune trg.

KAMDEN – ČETVRT TREĆE KLASÉ

Tamo je Sofin smeštaj.

„Mirovni sporazum je prevara!”, viče neko.

U grupi odrpanih nalaze se razmešteni i ljudi u belim uniformama i šlemovima.

Čuvari reda.

Instinktivno posežem za svojom propusnicom i osećam kako i Markvis čini isto.

„Sloboda za treću klasu!”, viče neka žena punim plućima.

Ona i ljudi oko nje nose transparente nad glavama.

**BRITANSKA LJUDSKO-ZMAJSKA
KOALICIJA TRAZI REFORME!**

ODBRANIMO DEMOKRATIJU!

OPŠTI IZBORI ODMAH!

Štrecam se dok je guraju na zemlju, a mnoštvo iza nje trči i gazi je.

„Pravda za zmajeve!”, viče neko drugi.

Pojavljuje se još čuvara, svaki sa srebrnom palicom, a ja se u skoku sklanjam dok nova grupa demonstranata pritrčava iza mene i udara

me u obraz transparentom. Posežem za Markvisovom rukom dok se dve grupe mešaju i rasipaju po trgu.

„Idemo”, kaže Markvis i vuče me ka kući.

Žurimo preko kaldrme, a blesak mi privlači pažnju. Podignuta srebrna palica blešti na suncu samo nekoliko koraka dalje od mene.

„Dole Vajvernmir!”

Vazduhom odzvanja vrisak dok se palica spušta na ljude. Krv prska po mom kaputu i koricama moje knjige.

„Oh.”

Njišem se dok mi se sa usana otima iznenađeni krik koji odmah prekida vrisak neke žene. Mnoštvo se tada komeša, sve veće i sve bliže, kao masa tela koja se sliva ka nama. Primećujem strah na Markvisovom licu pa se saplićem, shvativši da sam zamalo stala na nečiju glavu. Devojka leži na zemlji, duge kose splepljene krvlju, očiju mrtvih i iskolačenih.

Pucanj cepa vazduh.

„Viv!”, viče Markvis.

Dajemo se u trk. Ulični prodavci beže, a automobili čuvara jurcaju niz ulicu ka nama. Vidim svoju kuću, visoku, belu kuću sa plavim zavesama. Pentram se uz stepenice i spotičem na zvuk drugog pucnja, posle kojeg odmah sledi i treći. Guram ključ u bravu drhtavim rukama dok se Markvis grozničavo tiska iza mene.

„Ne mogu...”

Padamo u predvorje, a Markvis zatvara vrata za nama. Ja zurim, bez daha, u blede lice mog rođaka i njegove krvlju umrljane cipele. Srce mi neumorno tuče u grudima, a kosa mi je natopljena znojem.

„Šta *bi* ono?”, kažem.

„Demonstracije pobunjenika”, odgovara Markvis.

Krvava kosa devojke bleska mi pred očima, a ja pritiskam šaku na usta dok mi se stomak prevrće. Oduvek sam zamišljala da su pobunjenici organizovana politička stranka sa adresom kancelarije, a da su im članovi besni zmajevi i naoružani ostrašćenici. Ne muškarci i žene sa kojima se mimoilazim na trgu svakog dana. Ne tinejdžerke.

Skačem pošto se ulazna vrata ponovo otvaraju i upada mama, noseći Ursu, koja plače.

„Zaključaj vrata”, kaže oštro, spuštajući Ursu. „I sklanjaj se od prozora.”

Radim kako mi je rečeno, razmenivši pogled sa Markvisom dok mama skida sa Urse kaput i čizme.

„Vas dvoje, donesite mi cipele i sve ostalo što se isprljalo”, kaže mama stresajući sopstveni kaput. „I pripazi malo na sestru.”

„Smiri se, meco, šapućem spuštajući se na kolena kako bih šapatom na uvce umirila Ursu.

Markvis staje na noge i tvrdoglavo gleda kroz prozor. Za nekoliko sati mama će izbrisati sve tragove našeg slučajnog prisustva protestu pobunjenika. Moja odeća biće u mom ormaru, ispeglana i čista, i sve će biti kao da mi se put nikad nije ukrstio sa srebrnom palicom niti sa lešom devojke iz treće klase.

Eto, zato.

Ta misao me obuzima naglo, postojana i umirujuća.

Zato mogu da izbrojim sve loše ocene koje sam ikada dobila linijom belih ožiljaka na svojoj ruci.

Zato sam pustila da mi Hjuo Montekju zavuče ruku pod suknju u zamenu za časove matimatike lani.

Zato sam izdala najbolju drugaricu.

Samo da bih položila ispit. Da bih postala zmajska prevoditeljka. Da bih zauvek izbegla rizik da me svedu na treću klasu.

Ursa štuca dok miluje novu bledoplavu traku kojom je vezana njena klasna propusnica.

„Hoćeš da se igramo?”, pita Markvis dok je hvata za ruku.

Čekam dok oni ne nestanu u dnevnoj sobi pre nego što skupim svoj portfolio sa poda. Brišem krv sa fascikle, zahvalna na tome što je mama nije videla i naterala me da je bacim, pa ulazim u trpezariju gde je sto već postavljen. Ove večeri mama je sama napravila obrok, budući da nikad nismo imali ni sluškinju niti kuvaricu. Da jesmo, ne bismo imali novca za učitelje.

Spuštam portfolio na sedište svoje stolice – tamne mrlje na koricama lako bi mogle da prođu kao oštećenje od vode. Biće to dovoljno, zar ne, da me Rita Holingsvort razmotri za staž? Uz sva pisma preporuke i profesionalno i vedro držanje koje sam naučila u školi, biću jednako ubedljiva kao i na ispitu. *Zrela vočka*, tako me je tata nazvao tog dana. I dalje ne znam šta je hteo da kaže, ali tako sada sebe opisujem.

Ja sam jedra, zrela vočka: sjajna spolja, a trula iznutra.

Zvonce se oglašava u sedam dok mama smešta poslednje cveće u vazu na stolu. Pramenovi blede kose otrgli su se ukosnicama i obgrlili joj lice i ona mi se smeši kako bi me ohrabrila. Sa svojim tamnim kovrdžama i pegavim licem, nimalo ne ličim na nju, ali to me ne iznenađuje. Ona je mudra, hladnokrvna, strpljiva. Ja sam usplahirena, usijane glave, sebična.

Tata je ljubi u obraz i elegantno izvlači dve boce vina iza leđa.

„Mislila sam da smo rekli samo jedna flaša”, kaže mama.

„I jesmo”, odgovara tata, „ali pošto imamo tako visoku gošću za stolom, pomislio sam da bi nam moglo zatrebati više.”

Stric Tomas gunđa sa svog mesta. Tata je počeo da pije dok smo čekali rezultate mog ispita i otad nije stao.

„Daj mi to”, kaže stric Tomas i uzima boce merloa.

Otvara ih uz prasak čepa i odlaže ih pored vatre da prodišu. Tata se naginje ka mami, pokazuje ka njenom radu na kaminu, pa šapuće: „Nemoj odmah da otvoriš sve karte.”

Znam dovoljno o maminom istraživačkom radu da bih znala da je ovo veće važno. Znam da ona misli da svaki zmajski jezik ima svoj dijalekat, grane jezika tipične za jednu grupu ili mesto. Pokazavši postojanje i kulturni značaj tih dijalekata, kaže mama, društvo ćemo podsetiti na to koliko su zmajevi i ljudi zapravo slični. Ali Akademija

tvrdi da su zmajevi previše osamljeni da bi im se jezici proširili i razvili na taj način.

Trpezarija je osvetljena i topla, a sto postavljen maminim najboljim ružičastim porcelanskim servisom. Police sa knjigama i slike nižu se po zidovima, a Mina, naša čupava bela mačka, spava na klupici za sedenje. U ovoj sobi moji roditelji sede sa stricem Tomasom svake noći. Isprva sam mislila da pričaju o poslu, ali stric Tomas nije, poput mame i tate, antropolog. Pričaju o pobuni – o pobuni, i pretnji od novog rata. Čula sam malo njihovog razgovora prethodne noći kada sam išla u krevet.

Kazna za napad na državu je smrt.

„Doktorko Holingsvort!”, uzvikuje mama. „Dobro došli u naš dom!”

Svi se okrećemo kako bismo se zagledali u sitnu, sedokosu ženu koju uvodi u sobu. Koža joj je preplanula, šibana vetrom i pečena suncem, i ima bore u uglovima očiju. U jednoj ruci drži dugačku muštiklu, a u drugoj akten-tašnu. Prsti joj blistaju prstenjem, u koje Ursa pohlepno zuri.

„Veliko mi je zadovoljstvo”, kaže doktorka Holingsvort predajući svoj kaput Markvisu.

On podiže obrvu dok me gleda, a ja mu uzvraćam pogled, nadajući se da će biti učtiv prema ženi koja u ruci drži ključ moje budućnosti.

„Jeste li obavešteni, doktorko i doktore Federsvolou, o pobunjeničkim demonstracijama koje su se odigrale ovog popodneva?”, kaže doktorka Holingsvort dok joj otac pokazuje gde da sedne. „Kakvo nasilje, a sve pred vašim pragom.”

„Imali smo sreće, bili smo u kući, na bezbednom”, kaže mama brzo, upućujući mi pogledom upozorenje. „Mogu li vas ponuditi čašom vina, doktorko Holingsvort?”

Slušam kako Rita Holingsvort priča sa mojim roditeljima nad tanjirima puterastih piroga, dok joj oči gore nečim što mogu samo genijalnošću da nazovem. Ova je žena sama zabeležila sintaksu tri drevna zmajska jezika i postala predsednica ustanove koja je

zmajskom dala pisanu formu. A eto je tu, u *mojoj* kući, sluša *moju* mamu.

„Kao što znate, doktorko Holingsvort, zmajevi su se hiljadama godina sporazumevali na stotinama jezika”, kaže mama. „A moj rad pokazuje da se njihove jezičke veštine pružaju još šire. Verujem da male, tesno povezane grupe govore dijalektima njima poznatih jezika. Ovi dijalekti su oštro različiti jedan od drugog jednako kao što je kraljičin engleski različit, recimo, od liverpulskegovora.”

„Doktorko Federsvolou, znate, kada bi zmajevi govorili regionalnim dijalektima, mi bismo to već čuli.”

„Možda nisu regionalni dijalekti”, odgovara mama gorljivo. „Možda su...”

Zastaje kada joj doktorka Holingsvort pruža dlan kako bi joj pokazala da prestane da priča. Gotovo sam se zagrcnula na pirog, a na drugoj strani stola Markvis pljuje vino u čašu.

„Ako se ne varam, vi ste iz Bugarske, doktorko Federsvolou?”

„Ja... jesam”, odgovara mama.

„A kada ste se doselili u Englesku?”

„Kao dete, 1865.”

„Posle Bugarskog masakra, znači.” Doktorka Holingsvort spušta viljušku. „Jesu li vam bugarski zmajevi ubili mnogo članova porodice?”

„Nekoliko, uključujući i moju majku”, kaže mama tiho.

Mama mi ništa više od toga nije ispričala o svojoj porodici. Pobegli su iz Bugarske kada su zmajevi ustali, a preživeli su samo ona i njen otac. Baba mi je poginula, zajedno sa većinom ljudskog stanovništva Bugarske.

„Moram da priznam da me iznenađuje to što ste postali zmajska antropoloskinja. Proučavate upravo ona stvorenja koja su vašoj porodici nanela svu onu patnju”, kaže doktorka Holingsvort. „Mnogi Bugari koje poznajem nose sa sobom trave za koje veruju da će ih zaštititi od zmajeva i zavetovali su se da im nikad više ne poklone poverenje.”

Mama se osmehuje, a tata joj pruža ruku.

„Pre zabrane kretanja, moja žena je putovala svetom i istraživala, doktorko Holingsvort”, kaže on. „Na svakog krvožednog zmaja kojeg je susrela u Bugarskoj upoznala je nekoliko koji su samo želeli mir.”

Doktorka Holingsvort susreće tatin pogled. „Zar nismo blagosloveni Mirovnim sporazumom, zahvaljujući kojem je to moguće?”

Tata se steže, a ja vidim kako mu mama spušta ruku na rame. On sipa sebi još jednu čašu vina.

„U slavu mira i napretka!”, recituje mama nacionalni moto Britanije istim onim raspevanim tonom kojim pomaže Ursi da nauči svoj domaći, a doktorka Holingsvort se s odobravanjem osmehuje.

Ja spuštam ruku na portfolio u svom krilu i razmišljam o participu prošlom u dreksumu, na stranici devet. Je li ovo dobar trenutak da pokrenem temu staža? Okrećem se mami tražeći dozvolu, a onda shvatam da doktorka Holingsvort gleda pravo u mene.

„Vivijen Federsvolou”, kaže mi. „Čujem da ste i vi lingvistkinja u nastajanju.”

Krv mi se naglo raspaljuje i uspravljam se u stolici. Ovo je moja prilika. Osmejujem se, kao što su me i naučili.

„Učim zmajске jezike na Univerzitetu u Londonu”, kažem. „Sad sam na prvoj godini.”

„Predivno”, kaže doktorka Holingsvort. „Imate li mnogo prakse?”

„Prakse?”, kažem ja.

„Sa zmajevima, draga moja.”

„Uh...”

Pitanje joj ima smisla, ali nikad nisam mnogo razmišljala o njemu. Sada kada sam to učinila, shvatam da nisam sa zmajem prozborila više od nekoliko reči otkad sam bila Ursinih godina.

„Poslednjeg profesora zmaja zamenio je čovek ove godine, tako da...”

„Koliko zmajskih jezika govorite?”, pita me na savršenom virmer-skom.

„Šest”, odgovaram joj na istom jeziku. Onda se prebacujem na komodski, koji tek što nisam počela da učim. „Ali ovaj šesti ne tečno.”

„*Esti tin Drageoir?*“, kaže na dražoaru. „*Depuise quantem temps scrutes?*“

„Pošto je to zvanični zmajski jezik u Francuskoj, počela sam da ga učim od osme godine“, odgovaram sa savršenim akcentom koji sam naučila od jednog od učitelja. „On je, po mom mišljenju, jedan od lakših.“

Doktorka Holingsvort mi se osmehuje vedro, pa se prebacuje na engleski. „A kako vam se učinio ispit? Koliko sam čula, položili ste sa odlikom.“

Osećam kako mi se stomak vezuje u čvorove na pomen ispita, ali i dalje se osmehujem. Kako je to saznala?

„Vivijen se veoma vredno pripremala“, kaže tata. „Neki njeni prijatelji nisu imali sreće.“

Doktorka Holingsvort se naglo okreće ka mom ocu.

„Vi, doktore Federsvolou, mislite da sreća ima mnogo uticaja na rezultat?“

„Naša drugarica Sofi spremala se jednako vredno kao i Viv“, kaže Markvis. „Nije očekivala da neće položiti.“

Čvor u mom stomaku se steže. Markvis je bio godinu dana stariji, tako da je polagao ispit pre Sofi i mene. Ali njen prelazak u treću klasu mnogo ga je pogodio.

Ursa bučno ubada svoj pirog viljuškom.

„A šta vi mislite, gospođice Federsvolou?“

Nervozno se osvrćem ka mami. Kakve veze ima sve ovo sa zmajskim dijalektima? Svi tinejdžeri polažu ispit u godini u kojoj navršavaju šesnaest. Oni koji polože ostaju u klasi u kojoj su se rodili, osim dece iz treće klase, koja prelaze u drugu. Oni koji ne polože padaju jednu stepenicu niže, osim onih iz treće klase, koji ne mogu niže pasti. Tako je bilo još od pre mog rođenja.

Razmišljam o svim onim mesecima učenja, o prijavama za univerzitet, o razobručenim šakama Hjuga Montekjua.

„Nepolaganje mi nije ni dolazilo u obzir“, odgovaram joj.

Zato sam Sofi uništila život.

Doktorka Holingsvort mi namiguje, a ja se zavaljujem u stolici, iznenađena. Jesam li dobro odgovorila? Mama mi upućuje sićušan klimaj glavom.

„Pominjete sreću, doktore Federsvolou, a ipak ste platili za najbolje udžbenike, najbolje učitelje, najbolje škole, i to za obe vaše kćeri, zar ne?”

Ne baš najbolje, želim da se usprotivim. *Ženski koledž u Čeltenamu prima samo prvu klasu*. Ali ne govorim ništa. Možda sada moramo da istrpimo i neka odricanja, ali porodica Federsvolou mogla bi od sledeće generacije da napreduje do prve klase.

Tata ispija svoju čašu vina i ponovo je, žmirkajući, puni. Kao da je temperatura u sobi naglo pala.

„Radim i više od toga, gospodo”, kaže mi. „Vivijen je bila prijavljena u Žensku školu Svetog Spasa pre nego što se i rodila. Majka joj noćima nije spavala dok napamet nije naučila udžbenike. Ima ožiljke na rukama, koje joj je sam otac naneo...”, tati glas puca, a stric Tomas se glasno nakašlja.

Srce kao da mi se zamrznilo. Na trenutak ne mogu da skrenem pogled sa tatinog lica. Kako smo stigli dovde? Zurim u Markvisa, pa u mamu, pa u tatu, koji poteže još jedan veliki gutljaj vina.

Doktorka Holingsvort se osmehuje. „Kao što bi svaki *dobar* otac i učinio”, kaže tiho.

„Ali to ne bi ni morao da učini da...”

Mama mu otima vinsku čašu iz ruke, dok on petlja sa rečima.

„... da mu kćerkama nad glavom ne stoji pretnja od pada u treću klasu.”

Mama skače kao oparena, a čaša joj ispada iz ruke i vino se razliva preko drvenog poda. Curi u pukotine i procepe, cela jedna grimizna poplava. Doktorka Holingsvort ustaje. Ja zadržavam dah.

„Izvinite me”, kaže vadeći muštiklu iz džepa, „mislim da je vreme da se povučem u pušački salon.”

Uzima svoju tašnu i udaljuje se iz trpezarije. Ja se okrećem Markvisu, ali on zuri u tatu, zapanjen i zadivljen.

„Sad si baš uprskao, Džone”, mrmlja stric Tomas.

Mama se trese, a usne su joj stisnute u tanku crtu. Tata se zavaljuje u svojoj stolici i gleda me, usana umrljanih ljubičastim vinom. Oči su mu suzne. Nikad nisam čula da je reč rekao protiv poretka, nikad nisam čula da je zažalio zbog načina na koji me je podizao. Zašto je izabrao da to učini sad, pred neznankom, i to važnom neznankom? Poseže u svoj džep i vadi pljosku, ali mama mu je izbija iz ruke pre nego što stigne da je odšrafi.

„Mama”, kaže Ursa. „Zašto si tako ljuta?”

Mama steže greben nosa, a stric Tomas se naginje ka njoj ne bi li joj nešto šapnuo u uvo.

Šta je tvom tati?, pita me nemo Markvis.

Dve boce vina, želim da kažem. Plamen uzbuđenja koje sam osetila zgasnuo je, a zamenio ga je tinjajući gnev. Mrgodim se na oca. Moja jedina prilika da pokažem svoje prevode doktorki Holingsvort je propuštena.

„Mogu li i ja u pušački salon?”, oglašava se Ursa.

Markvis i ja se zgledamo. Nemamo pušački salon.

Gde se, dakle, denula Rita Holingsvort?

Tata pokušava da privuče mamu u krilo, ali ona ga odguruje.

„Izvini, Helina...”, pokušava.

Ja grabim svoj portfolio i iskradam se kroz vrata.

Predvorje je u tišini, a čuje se samo kucanje visokog zidnog sata. Niz hodnik se nalazi mala dnevna soba i radna soba mojih roditelja. Da li bi ijedno od toga dvoga prošlo kao pušački salon? Krećem se tiho u tom pravcu dok mi se misli i dalje roje. Šta bi tati da progovori još malo pa *protiv* klasnog sistema? Vrata radne sobe su odškrinuta, a kroz procep se probija prigušeno svetlo lampe. Preslažem ponovo izraz lica u osmeh i otvaram vrata.

„Izvinjavam se zbog oštrog jezika moga oca, doktorko Holingsvort.”

Ona sedi za tatinim stolom, a u pepeljari se dimi cigareta. Otvorene su dve fioke. Diže pogled bez ikakvog naglog pokreta.

„Vino i od najboljih pravi svađalice, Vivijen”, kaže pomirljivo. Pruža mi malenu srebrnu tabakeru. „Cigaretu?”

„Ne pušim”, kažem.

„Jednog dana ćete propuštiti, ako budete imali karijeru poput moje.”

Koristim svoju priliku. „Doktorko Holingsvort, da li biste razmotrili da me uključite u program stažiranja preko leta?” Pružam joj portfolio preko stola. „Ovo su moji najbolji radovi, uz preporuku jednog od mojih profesora.”

Gleda me zamišljeno, dok joj dim izbija iz nozdrva i usta.

„Želite li da se bavite teorijom, poput roditelja?”

„Ne”, odgovaram. „Želim da budem prevoditeljka. Želim da otkrivam nove zmajске jezike. Kao vi.”

Sjajna svetlost u očima Rite Holingsvort sija još sjajnije.

„Prati vas dobar glas”, kaže. „Vi ste tačno onakav student kakvog želim da privučem.”

Srce mi preskače. „Bila bi mi čast...”

Čuje se glasan tresak, a prati ga lom stakla. Okrećem se. Je li tata nešto slomio? Krećem se ka vratima, ali doktorka Holingsvort me hvata za rukav.

„Smeši vam se sjajna budućnost, Vivijen. Ali moraćete da je tražite na neočekivanim mestima kako bi se ostvarila.”

Ispitujem joj lice pokušavajući da shvatim šta hoće da kaže. Iza napuderisanih bora i crvenog karmina probija se znalački pogled. Oči mi padaju na telefon. Slušalica je podignuta.

Mama vrišti.

„Čuvari reda!”, viče neki glas. „Uhapšeni ste!”

Svet se usporava. Ja zurim u Ritu Holingsvort i parče papira koje je maločas izvadila iz tatinog stola. Shvatanje mi se grubo sklapa u glavi.

„Niste došli ovde da pričate o maminim teorijama, zar ne?”

Pušta mi rukav i osmehuje se. A reč iz mog sna mi se vraća, zajedno sa svim njenim značenjima.

Mengkhenyass.

Zmija.

Neprijatelj.

Uljez.